

AFTONSTÄMNING. ÖRESJÖ FRÅN ALMENÄS.

En sommarfärd till Öresjö för 50 år sedan.

Utgivaren av Borås Julen, som är min gamle vän, bad mig att skriva något om Öresjö, och skall jag nu göra som han önskar, så gott det går att komma ihåg något skriv- och läsvärt från omkring 50 år tillbaka. Det är sålunda en tidig och vacker sommarmorgon, som vi antråda promenaden till Algården, där segelbåten ligger förtöjd. För 50 år sedan var staden slut vid Palméns, d. v. s. där herr Hjalmar Nylander nu har sin papperspås-fabrik, och några flera hus funnos ej på vägen till Algården utom Armbåga, som ju dock låg ett gott stycke på sidan om vägen. Så komma vi då fram till Algården där vi träffa Lille-Johan, som står på bron och metar. Vi hälsa goddag på Johan, men som han är dövstum, och ej hör vår hälsning, utan svarar: "nappar dålit, ida, bara nöka strökaborrar". Han var dock ej så dövstum utan att han kunde frambringa några strupljud, som vi voro någorlunda säkra på att kunna tyda. Mjölpare på Algårds kvarn var den tiden en dansk, vars namn jag glömt, men vars lustigheter och brutna danska jag tydligt minnes. Han sades äta hoppetosser, och brukade han vid inmundigandet säga: "Slucken hela hoppentessen", som vi pojkar dock icke skulle kunnat göra efter.

Så satte vi till segel vid Algårdsbron, och för sydvästlig vind bar det av med god fart uppåt ån. Navigeringen genom ån var ej så lätt, men vi visste noga var vi hade grund och stenar. Den första farligheten var vid Saltmad, där man måste hålla skarpt babord, för att komma förbi, ty på styrbordsidan var en svår uppgrundning. Saltmad ägdes den tiden av en resehandlare, som hette Andersson,

vars son Victor var min gode vän, men som vid unga år reste till Amerika och aldrig sedan hörts av.

Så fortsätta vi seglingen efter att lyckligt hava klarat Saltmadgrundet. Ån är nu djup och ren, och den gångbro, som nu finnes vid Rya, existerade ej då. Vi seglade nu förbi Rya prästgård, som arrenderades av fabrikör C. M. Lundberg. Så kommo vi till Aland, där Alandsgubben med den märkvärdiga dialekten residerade. Aland ägdes av f. d. konduktör Johansson, som också ägde Järnvägshotellet. Det var redan då många år sedan hr Johansson slutat att resa som konduktör vid B. H. J., men hela livet igenom fick han behålla titeln. J. var en flärdfri och god människa, vars glada och goda väsen icke glömmes av gamla boråsare.

I Viskan vid Aland lågo en massa stenar på babords sida, så att man måste hålla tätt intill Alandssidan för att komma lyckligt förbi och ej fastna. I krokarna, som en serpentin, går Viskan vidare upp till Pileström, där den är mycket stenig och uppgrundad på en sträcka av omkring femtio meter. Här måste man hålla långt styrbord för att kunna klara sig förbi. Det var vid Pileström som några år tidigare tvenne unga flickor drunknat, vilken sorgliga händelse då upprörde hela Borås. Vi fortsätta emellertid vår segling och komma så till Anders Jonsson i Rya. Jonsson var en ganska originell man med en väldig krokig näsa, som jag tyckte påminde om Kasper. Han svor ovanligt kraftigt, men var annars snäll som ett barn. Jonsson var bekant med alla den tidens boråsare, och vid utfärder ställdes gärna dessa till gubben i Rya, där man fick både mat och

SANDWALLS ÅNGBRYGGERI

REKOMMENDERAR SITT JULÖL
KLASS II

dryck till billigt pris. Det lilla låga huset näst intill Jonssons var hattmakare Holmbergs sommarbostad, där den gamle fine mannen trivdes gott. Aldrig glömmar jag då han emellanåt bjöd oss pojkar på smörgås med pålägg av stekta aborrar, egenhändigt fiskade av herr Holmberg. Att det smakade för hungriga pojkmagar säger sig självt.

Vi fortsätta färden. Vid kröken, som man kommer till strax innan man pejar Sjöbo, har förmodligen funnits en bro i mycket avlägsna tider, ty vid båda sidorna av ån finnes väldiga brofästen av sten. Här hålla vi babord för att gå klara. Vid nästa krök dyker Sjöbo fram vars ägare den tiden var regementsintendent Medin, en barsk gammal herre, som alltid väckte uppmärksamhet då han kom åkande genom stan i sitt ekipage, kört av gamle kusken Tärning.

Nu närma vi oss sjön, och som det är litet öppnare vatten här kommer vinden bättre åt, och vi äro snart vid åmynningen, där förmodligen också varit en bro, ty stenarne ligga här tätt. Det var alltid samma underbara känsla då man kom in i Öresjö. Man tydligt kände hur hjärtat svällde, och att detta var äventyret. Almenäs framskymtar och även Fiskartorpet å ön, som var dr Lundqvists sommarhem. Byggnaderna voro ännu i tämligen gott skick. Almenäs ägdes då av Andreas Gustafsson. Om somrarna bodde herrskapet Sandwall med barn å detta underbart vackra ställe. Fabrikör Sandwall hade en mycket vacker roddbåt som hette "Primus" och ofta fick man se gamle fabrikörn och sonen Sven vid årorna. Fabrikör Sven, som nu varit ordförande i Borås stadsfullmäktige i många år, var den gången en ung gosse. Men även om Sven motsäger mig kan jag dock försäkra, att han redan som pojke hade något visst med sig som gjorde, att vi andra pojkar hyste vördnad och respekt för honom. Alltid var Sven Sandwall, då som nu, folklig och god, och verkade aldrig översittare.

Vi sitta fortfarande i vår goda båt, och nu gäller det att hava ögonen med sig, för kastvindar gå hårda på Öresjö, och hava tyvärr kraft flera människoliv. Det var denna oavlätliga påpasslighet man måste ägna åt seglingen på Öresjö som gjorde Sveriges storseglare Sven Salén, till den framstående seglare han nu är. Efter en halv dags segling är det tid att gå i land, bada och duka upp den medförda matsäcken i gröngräset. Och vi hade många platser att välja på, ty frånsett några boråsfamiljer, som bodde vid Öresjö, om somrarna och gubben Östberg, så var Öresjös värde som bad- och rekreationsplats ännu icke upptäckt.

Efter några timmars landvistelse bar det åter ut på böljan den

blå, och aldrig tröttnade vi på seglingen fast sjön ju icke hör till de större. Jag tror, att det var den skönhetsglädje Öresjö gav, som gjorde, att man kände sig riktigt lycksalig varje gång man kom dit, och att man längtade dit igen. På Längestens residerade den tiden gamle Johannes, som var blind, samt hans duktiga hustru "Soffimora" och deras dotter Lovisa. På Längesten fick man sill, gräslöksås och potatis samt en hela Sandwalls Bajerskt öl. Kalaset kostade 50 öre, så att vid högtidliga tillfällen kunde vi pojkar kosta på oss en sådan fest. Kappseglingsbasen var i gamla tider alltid förlagd till Längesten, och många voro de roligheter som därvid förekommo. Jag minns vid ett sådant tillfälle då det låg en kanot vid bryggan, och min gamle värderade vän Levin Konrad Kindlund, iklädd storm som vanligt, skulle försöka huru det kändes att ro en sådan farkost, vilket förstas resulterade i att kanoten välte och Levin Konrad kom i vattnet, varvid stormhatten gav sig i väg på sitt håll. Men det som ej tog skada var K:s oförbrännligt goda humör. På vänstra sidan av sjön, ej långt från Lakhallsberget, låg Kransens stuga där ägaren bodde med sin gumma och här brukade också gamle fabrikör Östberg hålla till, seglande om sommaren i sin båt Janne och om vintern på sin isjakt. Det var en härdad friskus.

Granne till Kransen var Grytnabben gubben Andreas, en gammal hedersgubbe. Det var sonen Anders, som för någon tid sedan talade om i Strix att han alltid skulle bliva gårdsägare.

Mitt emot Grytnabben på andra sidan sjön bodde Lerhørsken, som drunknade i Öresjö, och vars döda kropp vi pojkar stötte på, då vi lågo och seglade, vilket kändes kusligt nog. Lerhørskens lägenhet köptes sedan av häradsskrivare Salén, och jag nästan tror att han fick namnet på köpet. Det var där gossarna Salén tillbringade sina glada sommarmånader, och jag vet, att de fortfarande hava Öresjö och gamla glada seglarkamrater i gott minne.

När solen i väster sänker sig över Fagerhults ås är det tid att tänka på hemfärden, och när skymningen kommer är det med vemod man lämnar den kära sjön, och man känner att veckan är så dödligt lång innan man får segla dit igen. Ty någon semester från arbetet erhöles ej på den tiden.

Vinden har mojnatt och det gäller att taga kraftiga tag i "granseglen", så att man hinner till Älgården före midnatt.

Och nu säger jag godnatt och tillönskar efter denna lilla färd med Borås-Julens läsare dessa en glad och god Jul!

Gustaf Haggström.

STRANDPARTI AV ÖRESJÖ. (Foto: Anton Svensson, Borås.)